

SÖYLEŞİ

Milli Eğitim Bakan Yardımcısı

Sayın Dr. Nazif YILMAZ Hocamız ile

Eğitim ve Din Eğitimi Üzerine

Söyleşi:
Kerime Firdevs EFE
Filiz TURGUD

Sayın Hocam, öncelikle hoş geldiniz. Söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Eğitim temalı sorularımız olacak size. İlahiyat Fakültesi mezunları çoğunlukla Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmen olarak görev yapıyorlar. Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı, İlahiyat Fakülteleri için temel istihdam alanı olduğu gibi Fakülteler de Bakanlık için temel insan kaynağını teşkil ediyor. Bu itibarla Üniversite ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilişki

içerisinde bulunması önem arz ediyor. Sorularımız öncelikle bu ilişkiyi anlamaya yönelik olacaktır.

Filiz Turgud: Hocam, söyleşide önce bir çerçeve oluşturmak adına, eğitim tanımından başlamak istiyorum. Eğitimle ilgili pek çok açıklama ve tanım bulunuyor. Siz eğitimi nasıl tanımlıyorsunuz?

Nazif Yılmaz: Öncelikle ben teşekkür ederim. Oldukça önemli bir noktadan başlıyoruz söyleşiye... Esasen eğitim, maarif çatısı altında yer alan tedrisatın sadece bir ayağı. Günümüzde her ne kadar kapsayıcı olarak eğitim kavramını kullansak da talim ve terbiye kavramlarının sunmuş olduğu kavramsal çerçeveyi tam olarak karşılayamıyor. Bilgi ve kültürel birikimlerin yeni nesillere aktarılması gibi öğretim faaliyetinin yanı sıra yürütülen tedrisat faaliyetleri sonucunda bilginin nesiller tarafından özümsemesi ve birikerek ilerlemesi söz konusudur eğitimde. Eğitim aynı zamanda bir kültürlenme sürecidir ve bilgi aktarımdan öte insan yetiştirme faaliyetidir.

Kültürümüzde eğitim, bir terbiye işi olarak görülmüş, kişinin manen gelişmesinin bir ön şartı gibi algılanmıştır. Bu yönüyle eğitim işi ya da daha çok anlamıyla talim ve terbiye işi gerçek muallimler olan peygamberlerin yöntemiyle insanı madden yaşam becerileriyle geliştirirken ruhen yüceltmeyi içermelidir kanaatimce.

Kerime Firdevs Efe: Değerli Hocam, hayat oldukça dinamik bir yapı arz ediyor. Modernleşme, düşünce ve sosyal hayatta bir kırılmayı ifade ediyor. Modernleşme bizim eğitim hayatımızda nasıl bir değişime yol açmıştır?

Nazif Yılmaz: Biraz önce ifade ettiğim gibi eğitimi didaktik bir aktarımın ötesinde bir kültürlenme süreci ve insan yetiştirme faaliyeti olarak değerlendirdiğinizde sosyal hayatta yaşanan tüm değişimlerin bunun kaçınılmaz bir parçası olduğunu görüyorsunuz ki, bizim temel öğretimiz nesillerimizi bugüne göre değil gelecekte yaşayacakları çağa göre yetiştirmektir. Modernleşme süreci de kaçınılmaz olarak eğitimde pek çok değişimi beraberinde getirdi. Önemli olan bu süreçte varılmak istenen nihai hedefte kalabilmektir ki dün de bugün de eğitimin nihai hedefi milli, manevi, insani ve kültürel değerlerimizi özümsemiş insan yetiştirebilmektir. Bunun ötesinde modernleşme, tedrisatın hedefini ve araçlarını değiştirmiş, dijitalleşen bir çağda genç nesillerin öğrenme kanallarını eğitime akredite etmeyi başarabilmiş ancak zaman zaman insanın anlam arayışını, varlık, bilgi ve değer hiyerarşisini görmezden gelmiştir. Bir bakıma araçlarda zengin amaçlarda (manevi derinlikte) yoksul bir vizyona sahip insan modeli ortaya koymuştur. Ancak kadim kültürel birikimimiz insanı madden ve manen eğitmeyi, onu “çift kanatlı” olarak geliştirmeyi, evren hakkında sağlıklı bir şekilde bilgilendirerek yetiştirmeyi merkeze almıştır diyebiliriz.

Modern dönemin araçlardaki zenginliğini amaçların manevi gücüyle birleştirerek, din, ahlak ve değer eksenli, maddi ve manevi bütünlüğü olan, insanı, evreni, hayatı sağlıklı bir şekilde okuyabilen bir eğitim anlayışını öncelememiz gerektiğini söyleyebilirim.

Filiz Turgud: Din eğitimi uzmanı olduğunuzu göz önünde bulundurarak, akla vurgu yapan modern eğitim anlayışı içinde vahyî verileri de dikkate alan din eğitiminin birlikte yürütülmesi gerekliliğini nasıl yorumluyorsunuz?

Nazif Yılmaz: Akıl ve vahiy yani kalp/iman ilişkisi felsefe, tasavvuf, kelim, fıkıh gibi pek çok ilmi metinlerde âlimler tarafından ele alınan önemli bir bahistir. Bu yüzden daha derin ve etraflıca konuşmak gerekir. Bizim ilim geleneğimizde bilgi kaynakları sıralanırken haber-i sadık, akl-ı selim ve havass-ı selime birlikte ele alınır. Yani peygamberler aracılığıyla insanlığı aydınlatan sadık (doğru) haber, selim (yanılmaz, özgün, fitratı bozulmamış) akıl ile birlikte göz önünde bulundurulur. Kusursuz bir gözlem ve duyu organlarının verileri ile bu temel iki kaynaktan gelen bilginin birleştirilmesi ile doğru bilgiye, doğru inanca ve doğru davranışa ulaşılması hedeflenir. Burada din eğitimi için akıl ve vahyin birbirinin bütünüleyicisi, açıklayıcısı ve destekleyicisi olduğu ve bir kuşun uçmasını sağlayan iki kanada benzediğini ifade etmekle yetineyim. Bu bakışın bir neticesidir ki, ülke olarak din eğitimi modelimiz uluslararası bir marka halini almıştır.

Kerime Firdevs Efe: Öğretmen yetiştirmekle ilgili sizin öngördüğünüz bir model var mı? Öğretmenlik mesleğine hazırlık üniversitede mi yoksa üniversite sonrası mesleğe başlarken hayatın içinde mi gerçekleşmeli? Bu açıdan Üniversite eğitimi yanında Fakültemiz öğrencilerinden öğretmen olmak isteyenler, eğitim hayatları boyunca kendilerini bu mesleğe kişisel olarak nasıl hazırlayabilirler? Öğrencilerimize neler tavsiye edersiniz?

Nazif Yılmaz: Öğretmen yetiştirmede Emrullah Efendi'nin "Tuba Ağacı Nazariyesi" bir model olarak tekrar gündeme alınabilir. Buna göre yükseköğretimde öğretmen yetiştirme politikası yeniden gündeme getirilebilir. İyi bir eğitim, ancak yetişmiş öğretmenlerle mümkün olabilir. O yüzden öğretmen yetiştirme meselesinin öncelikli bir politika olarak ele alınmasında fayda olduğunu söyleyebilirim. Öğretmenlerimizin teknik ve mesleki becerilerinin yanı sıra millî, manevî değerlerimizi, kültür ve medeniyet birikimimizi iyi özümseyerek gelecek nesillere taşıması öğretmen yetiştirme meselemizin temeli olmalıdır.

Filiz Turgud: Özellikle din öğretimi alanının gereklerini dikkate aldığınızda, kurumunuzda çalışan DKAB ve İHL meslek dersi öğretmenlerinde bulunmasını beklediğiniz özellikler nelerdir? İlahiyat Fakültesi mezunları, beklediğiniz bu özelliklere haiz olarak mı geliyorlar? Eksik gördüğünüz hususlar var mı? Sizce eksik görülen hususlar hangi kademe, nasıl takviye edilebilir, giderilebilir?

Nazif Yılmaz: Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan DKAB ve İHL meslek dersi öğretmenlerinin teknik becerilerinin yanı sıra alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi gibi becerilerde yetkin olmaları büyük önem arz etmektedir. Buna ilave olarak bu öğretmenlerin, öğretmenliğin bir misyon ve gönül işi olduğunu, bir temsil makamı olduğunu, derslerde ele aldıkları konuları, bireysel hayatlarında da uygulayarak örneklik teşkil etmeleri gerektiğini, toplumun, tarihin ve İslam'ın kendilerinden bu yönde bir beklentilerinin olduğunu fark etmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle meslektaşlarımızın bu konuya ayrı bir

önem vermelerinin ve kendilerine yüklenen misyona göre hareket etmelerinin hem kendilerine daha fazla saygınlık kazandıracağını hem de verdikleri eğitimin niteliğini ve etkinliğini daha da artıracığını söyleyebilirim.

Kerime Firdevs Efe: Mevcut durumda Bakanlığın din öğretimi alanıyla ilgili öğretmen ihtiyacı nedir? Bu konuda kısa ve uzun vadede mezunlarımızı neler bekliyor?

Nazif Yılmaz: Öğretmen ihtiyacı malumunuz sürekli olur. Öğrenci ve okul sayısının artışına, görev süresini tamamlayan öğretmenlerin durumuna göre. Medyadan takip etmek gerekir.

Filiz Turgud: Değerli Hocam, okullarımızdaki eğitime yönelik şunları sormak istiyoruz. Proje okullarına dönüştürülen İmam Hatip liselerini tercih eden öğrenciler, -proje okullarında meslek dersleri azaltılmasına rağmen- meslek derslerini işlemeyi istemiyorlar. Proje okullarıyla ilgili bir kafa karışıklığı mı var? Tanıtımlar yapılırken meslek derslerinin azlığı vurgulanıyor. Fen liselerinde aynı dersler görüldüğü ifade ediliyor. Bu durumda meslek dersleri zaten ikinci plana atılmış olmuyor mu?

Nazif Yılmaz: Bu kanaate katılmıyorum. Bu konunun etkin rehberlik, doğru yönlendirme ve güçlü bir iletişim stratejisiyle çözülebileceğini düşünüyorum. Burada algıyı doğru yönetmek, veriye dayalı bilgi sunmak gerekmektedir. Duyum ve spekülasyonlarla sağlıklı bir yol kat edemeyiz. Nitekim haftalık ders çizelgeleri incelendiğinde bu varsayımların çok da gerçekçi olmadığı görülebilir. Söylediğim gibi mesele doğru bilgiye erişim, veriye dayalı yorum meselesidir. Spekülatif bilgiyle imam hatipler “şöyle/böyle” söylemleri bizi sağlıklı bir sonuca ulaştırmayabilir.

Kerime Firdevs Efe: Ders kitaplarında Kelam konuları, daha çok Kelam tarihini içeriyor. Günümüz kelam problemleri yok denecek kadar az. İkna edici çözümler yer almıyor. Bu anlamda sahadan öğretmenler ve akademisyenlerle birlikte yapılan çalışmalar var mı? Düz liselerde din kültürü dersinde 11. sınıfta ahiret ve peygambere bağlılık konuları yer alıyor. Öğrencilerde nübüvvetin gerçekliğini sorgulama çok yüksek seviyede. Ders kitaplarının içerikleri, sanki inanç problemi olmayan dindar bir gençliğe hitap ediyor gibi hazırlanmış. Oysa gençler nübüvvet ve ahiret konularında ciddi şekilde sorular soruyorlar. İçerikler, bu hususu dikkate alarak yeniden hazırlanabilir mi? Benzer durum felsefe kitaplarının yazımı için de geçerli. Hem kendi medeniyetimizden, milli olmamızdan söz ediyoruz hem de felsefe kitaplarının içeriğinde kendi felsefi birikimimizi bulmakta zorlanıyoruz. Bu konuda Bakanlık olarak bir çalışmanız var mıdır?

Nazif Yılmaz: Öncelikle şunu ifade etmek isterim ki, eğitim sistemi bir bütündür. Din eğitimini de sadece ortaöğretim ile değerlendirmek bizi hataya düşürür. Eğitim sistemimizde müfredat sarmal bir şekilde ilerler ve her kademedede daha da derinleşmektedir. Öğretim programları da akademisyenler ve öğretmenlerin de içerisinde olduğu komisyonlar tarafından hazırlanmakta ve ders kitapları da bu doğrultuda yazılmaktadır Öğrencilerin gelişim dönemleri dikkate alınarak hazırlanan öğretim programları elbetteki çağın

ihtiyaçlarını da gözetmektedir. Kalam problemleri ilahiyat alanında derinleşmek isteyen öğrenciler için yükseköğretim döneminde yer alıyor. Ortaöğretim kalam alanında temel bir bilgi birikimi sunuyor. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersine gelince bu dersin, toplumun tüm kesimlerini kapsayıcı bir nitelik taşıması gerektiğini unutmamak gerek. Ayrıca eğitimde asıl bilgi kaynağı öğretmendir. Öğrencilerin güncel dini sorularına dair öğretmenlerimiz her zaman öğrencilerimizin ulaşabileceği bir bilgi ve rehberlik kaynağı olma konumundadır. Bununla birlikte müfredat geliştirmenin bir süreç işi olduğunu, belirli aralıklarla ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirme sürecine tabi tutulduğunu ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle kişisel ve mesleki gelişim mekanizmaları ile desteklendiğini ifade etmem gerekir. şunu ilave etmekle yetinmek isterim. Örneğin Kalam dersi ğretim programında dört ünite yer almakta ve bu ünitelerden birisi baştan sona sorunuzda dile getirilen “güncel kelami meseleleri” konu edinmektedir. Dolayısıyla kelamın sadece tarih içerdiği bilgisine katılmıyorum. Aynı şekilde din kültürü ve ahlak bilgisinde 11. Sınıfta bir nite (İnançla ilgili felsefi yaklaşımlar), 12. Sınıflarda (güncel dini meseleler) niteler başta olmak üzere sorunuza kaynaklık eden argümanları kısmen de olsa geçersiz kılmaktadır.

Filiz Turgud: Sayın Hocam, ahlaki yozlaşma çok sık dile getirilen bir husus. Siz hem bir uzman hem bir yetkili olarak konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu bir abartma mıdır? Eğer geçerek bir sorun olarak görüyorsanız Milli Eğitim sisteminin ve paydaşların aldığı ve alması gerektiği önlemler nelerdir size göre?

Nazif Yılmaz: Tarihte her nesil kendinden sonra gelen nesli yozlaşmak ile itham etmiştir. Bu durumda geeklik payı olmak ile birlikte toplumun sürekli bir değerişim ve dönüşüm sürecinde olduğunu unutmamak gerek. Mevcut durum değerlendirilirken veriye dayalı değerlendirmek ve ona göre politika geliştirmek gerektiğine inanıyorum. Her toplumda ve daimi olarak milli, manevi, kültürel ve ahlaki değerlerin içselleştirilmesi ve yaşama entegre olmasına yönelik dalgalanmalar olmaktadır. Sosyolojinin doğası da budur. Günümüzde dijitalleşme ile birlikte gayr-ı ahlaki olayları da oldukça çok görürken bir taraftan da çok güzel örnekler sergileyen gençliğe dair umutlarımızı yeşerten birçok olaya şahit oluyoruz. Milli Eğitim sistemi olarak geliştirdiğimiz tüm politikalarda pergelin sabit ayağı daima milli, manevi, ahlaki ve kültürel değerlerimizi olmalıdır ki iman, irfan, fazilet ve bilgi ile donanmış; karakterli, ahlaklı, kişilikli; vatanına, milletine ve dinine sahip çıkan, dahası bunları yüceltmek için tüm imknları seferber eden bir gençlik yetişmesine hizmet edebilelim. Bu güne kadar tüm gayretimiz bu yönde oldu, bundan sonra da bu yönde olacaktır.

Kerime Firdevs Efe: Sosyal medyanın insanların eğitimlerindeki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu bağlamda anne-babalara hangi tavsiyeleriniz olurdu? Milli Eğitim Bakanlığı’nın transhümanizm, metaverse gibi konularla ilgili bir gündemi bulunmakta mıdır?

Nazif Yılmaz: Sosyal medya bir eğitim aracı değer daha çok bir kültürlenme aracıdır. Popüler kültür ise sürekli değerişir. Kültür aktarımını sağlayan araçlar da hakeza değerışkendir. Bu nedenle özellikle eğitim alanı gibi büyük sistemler değerışkenler üzerinden politika geliştirmezler. Değerışkenleri sisteme eğitim amacı ile entegre edip öğrenme kanalı olarak

kullanırız ki dijital alanda da hem genel eğitim hem de din eğitimi adına pek çok çalışma yapılmakta ve bu artarak devam etmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta bilinçli kullanım hususudur. Hem birey hem aile hem toplum için önemli olması dolayısıyla medya okuryazarlığı, siber güvenlik, internet/sosyal medyanın bilinçli ve doğru kullanımına yönelik okul/il-ilçe milli eğitim müdürlükleri, Bakanlık olarak hem öğrenci hem öğretmenlere hem de ailelere yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Sayın Hocam, söyleşimize katıldığınız için çok teşekkür ederiz. Onur duyduk. Zorlu ve yorucu görevinizde başarılar diliyoruz.